

**Recenzja dorobku naukowego dr Anny Karłyk-Ćwik ubiegającej się
o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie pedagogika**

Tytuł osiągnięcia naukowego: Karłyk-Ćwik, A. (2018). *Humor w kreowaniu klimatu społecznego instytucji resocjalizacyjnych dla nieletnich*. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne AKAPIT (ss. 342).

1. Informacje ogólne

Pani dr Anna Karłyk-Ćwik w 2007 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki dzięki pomyślnej obronie rozprawy doktorskiej pt. „Kompetencje zawodowe pedagogów w pracy z nieletnimi agresorami”, przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Marka Heine, prof. DSW. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli: prof. dr hab. Bronisław Urban oraz dr hab. Andrzej Węgliński, prof. UMCS.

Od 2003 roku związana jest z Dolnośląską Szkołą Wyższą, w której obecnie zatrudniona jest w Instytucie Pedagogiki Specjalnej. Niemniej jednak w latach 2006-2015 podejmowała dodatkowe zatrudnienie jako wykładowca na innych wrocławskich uczelniach.

2. Ocena głównego osiągnięcia naukowego (na podst. art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017, poz. 1789)

Dr Anna Karłyk-Ćwik jako główne osiągnięcie naukowe wskazała monografię *Humor w kreowaniu klimatu społecznego instytucji resocjalizacyjnych dla nieletnich*. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne AKAPIT, 2018, ss. 342, która stanowi kwintesencję dotychczas prowadzonych przez nią rozważań i badań naukowych.

Autorka podjęła próbę dokonania analizy zagadnień dotyczących klimatu społecznego instytucji resocjalizacyjnych oraz humoru jako jednego z jego predyktorów zarówno z perspektywy wychowanków, jak i wychowawców. Spoiwo tych dwóch zmiennych stanowi

koncepcja resilience, obecnie propagowana na niwie nauk społecznych, a zwłaszcza w pedagogice resocjalizacyjnej. Oznacza to, że Habilitantka w sposób świadomy i dojrzały dokonała wyboru przedmiotu badań, który w takim zespole nie został jak dotąd ukazany w kontekście rozważań nad resocjalizacją osób nieletnich.

Struktura monografii odpowiada powszechnie akceptowanym wymogom opracowań naukowych. Składa się ze wstępu, jednego rozbudowanego rozdziału teoretycznego, rozdziału poświęconego omówieniu metodologicznych podstaw badania własnego oraz obszernego rozdziału, w którym zaprezentowano i zinterpretowano uzyskane wyniki tegoż badania. Podsumowanie stanowią Wnioski końcowe i implikacje badawcze. Po nim zamieszczono bibliografię, spisy oraz aneks. Taka przejrzysta struktura umożliwia sprawne poruszanie się po zagadnieniach omawianych przez Autorkę.

W moim przekonaniu część teoretyczna monografii została przygotowana starannie i rzetelnie. Prezentowane treści ukazują klarowny obraz zagadnień omawianych przez Autorkę. Na podstawie ich analizy możliwe jest jasne określenie, na jakim stanowisku stoi Habilitantka. Odważnie uzasadnia naukowo i popiera własne stanowisko dotyczące wyboru konkretnych definicji pojęć kluczowych oraz teorii naukowych stanowiących podwaliny planowanych badań własnych.

Założenia przyjęte przez Autorkę wpisują się w paradygmat psychologii pozytywnej, w której nadrzędnym celem jest wspieranie nieletnich w procesie ich rozwoju poprzedzającego samorozwój. Zwraca ona uwagę na to, co najważniejsze w każdym człowieku (także tym określanym jako nieprzystosowany społecznie) czyli potencjały wykorzystywane w środowisku otwartym, popierając tym samym poglądy prof. M. Konopczyńskiego. Podmiotowość i zasoby doskonale korespondują z humorem, zwłaszcza w kontekście trudności nieletnich związanych z przebywaniem w placówkach wychowawczych i poprawczych, w których panuje specyficzny klimat społeczny. Autorka klimat społeczny instytucji definiowany przez prof. L. Pytkę omawia w trzech jego wymiarach: relacji interpersonalnych, rozwoju osobistego oraz systemu organizacyjnego, wskazywanych przez Rudolfa H. Moosa. To co istotne, Autorka zdaje sobie sprawę z tego, że ocena klimatu społecznego jest subiektywna, zatem wymaga poznania opinii na jego temat wszystkich osób związanych z nim. W tym przypadku są to wychowankowie umieszczeni w instytucjach wychowawczych i poprawczych oraz ich wychowawcy. Ujmując klimat całościowo warto byłoby także poznać poglądy na temat funkcjonowania placówek od osób zarządzających nimi oraz pracowników administracji. Niemniej jednak Autorce zależało na dokonaniu ocen klimatu społecznego osób bezpośrednio związanych z procesem wychowania i resocjalizacji.

Autorka zdaje sobie sprawę z tego, że klimat społeczny instytucji warunkowany jest wieloma różnorodnymi czynnikami, aczkolwiek decyduje się na wykazanie jego zależności z humorem wychowanków i wychowawców. Przyjęła ona definicję humoru Roda A. Martina, który ujmuje go jako złożone zjawisko składające się z następujących komponentów: kontekstu społecznego, procesu poznawczo-percepcyjnego, emocjonalnej odpowiedzi oraz behawioralno-wokalnej ekspresji w postaci śmiechu. W związku z tym definiuje ona komizm, poczucie humoru oraz śmiech – pojęcia omawiane w związku z humorem. Popiera stanowisko Roda A. Martina i członków jego zespołu, że w badaniu należy posługiwać się zoperacjonalizowanym pojęciem humoru „stylami humoru”. Autorka wskazuje na liczne pozytywne funkcje humoru adaptacyjnego w aspekcie procesu resocjalizacji i wychowania nieletnich. Zakłada, że doświadczanie humoru przez strony relacji wychowawczej (wychowanków i wychowawców) pełni rolę mechanizmu adaptacyjnego w procesie przystosowania się do nowego środowiska oraz łagodzącego negatywne skutki wynikające z przebywania przez nieletnich w instytucji resocjalizacyjnej czy wychowawczej. Argumentuje tę tezę bazując na założeniach koncepcji resilience. Humor traktuje zarówno jako składnik i kreator klimatu każdej instytucji.

Podsumowując, treści opisane w rozdziale teoretycznym monografii zostały ukazane w perspektywie interdyscyplinarnej, zwłaszcza psychopedagogicznej, na podstawie wnikliwej analizy literatury krajowej i zagranicznej. Spójność i logika wywodu stanowią rzetelne wprowadzenie do autorskiego projektu badawczego.

Autorka przeprowadziła badania własne, których podstawę metodologiczną i uzyskane wyniki omówiła w kolejnych dwóch rozbudowanych rozdziałach monografii. Celem naukowym podjętych badań było zdiagnozowanie klimatu społecznego instytucji resocjalizacyjnych dla nieletnich oraz stylów humoru wychowawców i wychowanków tych placówek, a także ustalenie wzajemnych relacji pomiędzy tymi zmiennymi. Sformułowała ona cztery cele szczegółowe (cel czwarty – praktyczny), z czego do dwóch – kolejne cele szczegółowe, a następnie problemy badawcze do każdego z nich. Moją wątpliwość budzi sformułowanie niektórych z tych problemów, stanowiących pytania rozstrzygnięcia. Trudno bowiem inaczej odpowiedzieć na pytanie „Czy...?” niż „tak” lub „nie”. Zdecydowanie więcej wnosi odpowiedź na pytanie o to, jakie różnice występują w ocenie klimatu społecznego badanych instytucji dokonanej przez wychowawców i wychowanków aniżeli o to, czy takie różnice istnieją. Ponadto według mnie problem badawczy 3.2. powinien brzmieć „W jakim stopniu style humoru wychowanków i wychowawców wyjaśniają zmienność spostrzeganego przez nich klimatu społecznego placówek dla nieletnich?” Na ile możemy mówić o wpływanie

zmiennej na zmienną w badaniach prowadzonych z zastosowaniem metody sondażu diagnostycznego? (zob. „Humor wychowanków wydaje się mieć większy (silniejszy) i bardziej zróżnicowany (zarówno pozytywny, jak i negatywny) wpływ na tworzenie klimatu społecznego instytucji resocjalizacyjnych, niż humor wychowawców.” (s. 289).

Uwagę zwraca rzetelność uzasadniania hipotez roboczych, aczkolwiek Autorka pisze (s. 136 – uzasadnienie hipotezy roboczej do problemu badawczego 3.1.) „(...) Jednak zależność ta jest bardziej wyraźna (istotna) w grupie wychowanków niż kadry pedagogicznej” i nie podaje wprost, na jakiej postawie tak twierdzi. Można tylko domyślić się, że porównała ona wyniki badań prowadzonych przez siebie w 2015 roku w grupie pedagogów resocjalizacyjnych i 2016 roku w grupie wychowanków MOW. Na stronie 139 Autorka wymienia zmienne: zależną i niezależną i wskazuje ich wskaźniki. Przy zmiennej zależnej wymienia jednak podskale Skali Klimatu Społecznego (chodzi Autorce zapewne o nasilenie klimatu społecznego w wyróżnionych zakresach), a przy zmiennej niezależnej podaje tylko po jednym wybranym przykładzie pozycji z Kwestionariusza HSQ (wskaźnikiem jest ocena poszczególnych pozycji dokonana na przyjętej skali przez osoby badane). Natomiast przy zmiennej kontrolowanej „wiek” pojawia się kategoria wiekowa 12-16 lat. Autorka na stronach 153 i 156 podaje jednak, że w placówkach, w których prowadziła badanie umieszczona jest młodzież, która ukończyła 13 r.ż. Ponadto nie wiadomo, na jakiej podstawie (za kim?) Habilitantka wyodrębniła kryteria wiekowe dotyczące pobytu nieletnich w placówce i stażu pracy pedagogów.

Autorka oszacowała próbę reprezentatywną nieletnich umieszczonych w MOW, ZP i SchN, aczkolwiek sama przyznała, że niemożliwy był dobór losowy osób badanych. Ogólnie warto podkreślić trud, jaki włożyła ona w przeprowadzenie badania na terenie 24 instytucji dla nieletnich, w tym: 13 młodzieżowych ośrodków wychowawczych i 11 zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich. Do zebrania materiału empirycznego wykorzystwała trzy dobrze dobrane narzędzia badawcze: Skalę Klimatu Społecznego Instytucji Korekcyjnej wg R.H. Moosa w polskiej adaptacji L. Pytki, Kwestionariusz Stylów Humoru (HSQ) opracowany przez R.A. Martina, P. Puhlik-Doris, G. Larsen, J. Gray i K. Weir w polskiej adaptacji E. Hornowskiej i współpracowników oraz autorski kwestionariusz. Przeprowadzenie badania zasadniczego poprzedziło badanie pilotażowe.

W mojej opinii zebrany materiał empiryczny został odpowiednio przeanalizowany i zinterpretowany. Uzyskane wyniki badań są na bieżąco dyskutowane z tymi innymi badaczami, co świadczy o dużym zasobie wiedzy Autorki i jej erudycji. Systematyzuje ona wyniki z badania własnego i czyni je bardziej zrozumiałymi dzięki opracowanym podsumowaniom (s. 218, 270, 287). Przeprowadzone przez nią badania umożliwiły prześledzenie odmiennych

perspektyw spostrzegania rzeczywistości instytucji, w jakich umieszczani są nieletni oraz opartego na humorze funkcjonowania w nich przez wychowanków i pedagogów, którzy tworzą dwa zupełnie odmienne „profile humorystów”.

Dowodem na refleksyjność Autorki są Wnioski końcowe i implikacje badawcze, w których wyznacza kierunki dalszych eksploracji badawczych w zakresie poruszanej przez nią problematyki, podaje wskazówki do pracy pedagogicznej z nieletnimi, ale eksponuje także pewne trudności i ograniczenia, na jakie napotkała. Dostrzeganie przez nią niedoskonałości świadczy o wysokim poziomie świadomości badacza. Ponadto zgodnie z zapowiedzią dołącza w aneksie autorskie propozycje ćwiczeń z wykorzystaniem humoru, co stanowi praktyczną wskazówkę metodyczną dla pedagogów do pracy z nieletnimi.

Warto zauważyć, że humor nie stanowił dotychczas przedmiotu zainteresowań badawczych w obszarze pedagogiki resocjalizacyjnej, zwłaszcza w interdyscyplinarnym ujęciu. Odwoływanie się do założeń psychologii pozytywnej przyczynia się do tego, że monografia wypełnia lukę istniejącą w literaturze przedmiotu w aspekcie poszukiwania przez pedagogów resocjalizacyjnych inspiracji do pracy z nieletnimi. Nie dość, że Autorka podejmuje nowe ważne wątki teoretyczne dotyczące kreowania społecznego klimatu MOW, SchN i ZK za pomocą humoru (np. wyprowadza terminy: humor stosowany i ujawniony, aktualizuje wiedzę na temat klimatu placówek dla nieletnich), to proponuje konkretne rozwiązania w tym zakresie.

3. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowych

Poza podstawowym osiągnięciem naukowym, które wskazała Habilitantka, dokonałam analizy pozostałych prac naukowych, z którymi zapoznałam się dzięki załączonym materiałom do dokumentacji.

Po doktoracie Habilitantka opublikowała monografię *Kompetencje zawodowe pedagogów w pracy z nieletnimi agresorami*. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne AKAPIT 2009 (ss. 328), która stanowiła zmienioną i rozszerzoną wersję dysertacji doktorskiej. Nie mogę jej jednak ocenić, gdyż nie mam do niej dostępu. Ponadto przygotowała dwa artykuły rzetelnie opracowane, które ściśle korelują z jej zainteresowaniami naukowymi związanymi z humorem w pracy pedagogów znajdujące się na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH):

- Karłyk-Ćwik, A. (2017). Style humoru a wypalenie zawodowe pedagogów resocjalizacyjnych. *Teraźniejszość Człowiek Edukacja*, 3(79), 97-116;
- Karłyk-Ćwik, A. (2018). Satysfakcja zawodowa a style humoru nauczycieli. *Studia Edukacyjne* (w oczekiwaniu na druk)

oraz indeksowane w Web of Science materiały pokonferencyjne *Humor styles in socially maladjusted girls and boys: a resilience perspective*. W: P. Hajek, T. Sahota, M.A. Jones (Eds), *CBU International Conference Proceedings 2016: Innovations in Science and Education* (s. 464-470). Seria: CBU International Conference Proceedings, no 4. Prague: Central Bohemia University. Kolejne z nich czekają na opublikowanie - *Rehabilitation educators' burnout syndrome and self-estimation of their professional competence*. W: P. Hajek, T. Sahota, M.A. Jones (Eds), *CBU International Conference Proceedings 2018: Innovations in Science and Education*. Seria: CBU International Conference Proceedings, no 6. Prague: Central Bohemia University.

Poza kilkuletnim zainteresowaniem Habilitantki humorem w resocjalizacji, obserwuje się podejmowanie przez nią aktywności naukowo-badawczej jeszcze w innych dwóch obszarach – ściśle korelujących z tym pierwszym. Analizuje ona zagadnienia związane z agresją młodzieży oraz funkcjonowaniem pedagogów resocjalizacyjnych. Podmiotem badań pozostawia ona zawsze młodzież, w tym nieletnich oraz pedagogów (zwłaszcza resocjalizacyjnych), co bezpośrednio wiąże się z jej doświadczeniem zawodowym w pracy z tymi grupami osób.

Podejmowane przez Habilitantkę problemy oscyływały wokół zagadnień dotyczących profilaktyki, terapii i resocjalizacji młodzieży, szczególnie tej agresywnej. Na ten temat przygotowała ona 13 publikacji naukowych, w tym:

- 5 artykułów:

- Karłyk-Ćwik, A. (2008). Diagnozowanie i rozumienie agresji – trudności i wskazówki. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 1, 5-13.
- Karłyk-Ćwik, A. (2012). Dopalacze – nowe wyzwanie socjopedagogiczne. *Wychowanie na co Dzień*, 10–11, 27-33.
- Karłyk-Ćwik, A. (2016). O ekspresji gniewu młodzieży niedostosowanej społecznie na tle gimnazjalistów. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 56(5), 43-51.
- Karłyk-Ćwik, A. (2017). Klimat społeczny Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych – diagnoza i perspektywy rozwoju. *Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej*, 28, 192-208.
- Karłyk-Ćwik, A. (2017). Interwencja wobec nieletnich w sytuacji zagrożenia agresją na terenie instytucji resocjalizacyjnych. *Annales UMCS, Sectio J – Paedagogia-Psychologia*, 30(4), 269-283.

- 8 rozdziałów w monografiach:

- Karłyk-Ćwik, A. (2008). *Terapia młodzieży agresywnej. Studium przypadku*. W: R. M. Ilnicka, J. Cichła (red.), *Przemoc w społeczeństwie – diagnoza, sposoby przeciwdziałania* (s. 57-71). Polkowice: DWSPiT.
- Karłyk-Ćwik, A. (2009). *Błędy w wychowaniu młodzieży agresywnej*. W: B. Piątkowska (red.), *Czas na wychowanie – główne konteksty i uwarunkowania* (s. 215-224). Wałbrzych: PWSZ im. Angelusa Silesiusa.
- Karłyk-Ćwik, A. (2009). *Oddziaływania resocjalizacyjne o charakterze psychoterapeutycznym wobec osób agresywnych*. W: R., M. Ilnicka, J. Cichła (red.), *Wybrane aspekty przemocy. Diagnoza i profilaktyka* (s. 73-86). Toruń: AKAPIT.
- Karłyk-Ćwik, A. (2011). *Resocjalizacja przez twórczość. Teoria i praktyka*. W: J. Krukowski (red.), *Profilaktyka czy resocjalizacja. Między teorią a praktyką* (s. 105-121). Tarnów: MWSE.
- Karłyk-Ćwik, A. (2012). *Oddziaływania interwencyjne oraz wychowawczo-terapeutyczne wobec nieletnich agresorów w zakładach poprawczych*. W: Z. Bartkowicz, A. Węgliński (red.), *Pedagogika resocjalizacyjna wobec współczesnych zagrożeń* (s. 89-110). Lublin: UMCS.
- Karłyk-Ćwik, A. (2013). *(Bez)silna resocjalizacja – czyli o (nie)reagowaniu pedagogów resocjalizacyjnych na agresję*. W: A. Nowicka, R. M. Ilnicka (red.), *Opieka, edukacja, profilaktyka i resocjalizacja – wyzwania dla teorii i praktyki pedagogicznej* (391-404). Lublin: UZZM.
- Karłyk-Ćwik, A. (2016). *Profilaktyka agresji w szkole z perspektywy teorii i badań własnych*. W: A. Karłyk-Ćwik, D. Rybczyńska-Abdel Kawy (red.), *Resocjalizacja – czarno na białym. Konteksty niedostosowania społecznego i ich praktyczne odniesienia* (247-267). Toruń: AKAPIT.
- Karłyk-Ćwik, A. (2017). *Praca terapeutyczna z nieletnimi sprawcami przemocy*. W: A. Lewicka-Zelent (red.), *Przemoc rodzinna. Aspekty psychologiczne, pedagogiczne i prawne* (s. 114-134), Warszawa: Difin, Engram.

Warto zauważyć, że do recenzji Habilitantka wskazała 8 spośród 13 publikacji, których analiza skłania do wniosku, że jedynie dwie z nich mają charakter teoretyczny, a w pozostałych zostały przedstawione wyniki badań własnych, co wymagało od niej uaktywnienia zasobów niezbędnych do zaprojektowania i przeprowadzenia ich. Habilitantka podjęła próbę zdiagnozowania młodzieży zachowującej się w sposób agresywny w kontekście jej

psychospołecznego funkcjonowania, wskazania sposobów zapobiegania agresji, a także pracy terapeutycznej z młodzieżą w przypadku wystąpienia jej. Niemniej jednak jednostronna analiza funkcjonowania młodych ludzi nie daje pełnego obrazu zjawiska agresji, dlatego Habilitantka słusznie równolegle podjęła się omówienia zagadnień bezpośrednio dotyczących pedagogów resocjalizacyjnych pozostających w stałej interakcji z ze swoimi wychowankami.

Habilitantka sama zalicza swoje publikacje do grupy tych nawiązujących do roli i kompetencji zawodowych pedagogów resocjalizacyjnych. Wśród nich znajdują się: anglojęzyczny rozdział w monografii - Karłyk-Ćwik, A. (2013). Rehabilitation educator as a reflective practitioner in the eyes of the students of resocialization. W: K. Łapot-Dzierwa (red.), *A teacher in the contemporary multicultural world* (s. 132-157). Kraków: Uniwersytet Pedagogiczny, 5 artykułów w czasopismach z listy B oraz 6 rozdziałów w monografiach w języku polskim. Jeden z tych artykułów ma charakter teoretyczny - Karłyk-Ćwik, A. (2014). Autorytet w wychowaniu i resocjalizacji w refleksji przyszłych pedagogów. *Lubelski Rocznik Pedagogiczny*, 33, s. 43-62, natomiast w pozostałych Habilitantka prezentuje wyniki swoich badań.

Habilitantka wykazuje się wysokim poziomem świadomości konieczności podejmowania zagadnień pedeutologicznych w procesie wyjaśniania zachowania młodzieży. Łączy ona wiedzę z zakresu pedagogiki i psychologii oraz socjologii podczas omawiania zagadnień poświęconych różnorodnym kompetencjom społecznym pedagogów oraz podejmowanych przez nich ról. Konsekwentnie jednak podkreśla, jak ważne są dla niej zasady psychologii humanistycznej, niezbędne w skutecznym wspieraniu młodzieży w jej rozwoju.

Od 2008 roku Habilitantka przygotowuje opracowania naukowe, w których eksploruje zagadnienia związane z humorem i to zarówno nieletnich, jak i pedagogów resocjalizacyjnych. Uwieńczenie trzyletniej jej pracy stanowi główne osiągnięcie naukowe w postaci monografii. Niemniej jednak opublikowała ona również cykl artykułów naukowych poświęconych różnym aspektom humoru, w tym:

- 7 artykułów naukowych:

- Karłyk-Ćwik, A. (2015). Humor w pracy pedagoga resocjalizacyjnego. *Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej*, 18, 60-80.
- Karłyk-Ćwik, A., Radomska, A. (2016). Poczucie humoru pedagogów w kontekście różnic międzypłciowych. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 56(8), 43-53.
- Karłyk-Ćwik, A. (2016). Style humoru wychowanków i wychowawców a klimat społeczny placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich. *Resocjalizacja Polska*, 12, 173-194.

- Karłyk-Ćwik, A. (2016). Humor jako płaszczyzna oporu wobec negatywnych doświadczeń wspomagająca proces resocjalizacji. *Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja*, 31–32, 53-72.
- Karłyk-Ćwik, A. (2017). Formy ekspresji gniewu a style humoru młodzieży niedostosowanej społecznie. *Wychowanie na co Dzień*, 5(266), 37-45.
- Karłyk-Ćwik, A. (2017). Style humoru a wypalenie zawodowe pedagogów resocjalizacyjnych. *Teraźniejszość Człowiek Edukacja*, 3(79), 97-116.
- Karłyk-Ćwik, A. (2017). Wykorzystanie humoru w kształceniu resocjalizującym – możliwości i ograniczenia. *Wychowanie na co Dzień*, 1, 11-17.

- rozdział anglojęzyczny w monografii

- Karłyk-Ćwik, A. (2016). Humor styles in socially maladjusted girls and boys: a resilience perspective. W: P. Hajek, T. Sahota, M.A. Jones (red.), *CBU International Conference Proceedings 2016: Innovations in Science and Education* (pp. 464-470). Seria: CBU International Conference Proceedings, no 4. Prague: Central Bohemia University.

- 2 rozdziały w monografiach w języku polskim;

- Karłyk-Ćwik, A. (2016). Postawa pedagogów wobec humoru w resocjalizacji nieletnich. W: M.H. Kowalczyk, M. Szykut (red.), *Demoralizacja, resocjalizacja i readaptacja. Aktualne problemy, wyzwania i możliwości* (s. 273-294). Toruń: AKAPIT.
- Karłyk-Ćwik, A. (2018). Humor jako „narzędzie” zwiększające efektywność pracy pedagoga resocjalizacyjnego. W: A. Karłyk-Ćwik, M. Heine (red.), *Resocjalizacja nieletnich – stan obecny i perspektywy rozwoju* (s. 139-154). Wrocław: Wydawnictwo Naukowe DSW.

Habilitationka wykazała się również umiejętnościami organizatorskimi w koordynowaniu pracy różnych naukowców podczas współredagowania trzech prac zbiorowych.

Na podstawie analizy wskazanych powyżej opracowań naukowych można sformułować następujące wnioski:

- większość publikacji stanowią rozdziały w monografiach w języku polskim;
- Habilitationka w ostatnich latach coraz częściej przygotowuje artykuły do czasopism punktowanych, powszechnie znanych wśród polskich pedagogów;
- podejmuje współpracę z przedstawicielami różnych ośrodków akademickich w Polsce;
- widoczny jest progres w zakresie interpretacji uzyskiwanych wyników badań własnych;

- Habilitantka często odwołuje się do tych samych pozycji źródłowych, co sprawia wrażenie, że kilkakrotnie czyta się te same teksty po raz kolejny;
- Habilitantka najczęściej opisuje uzyskany materiał empiryczny opierając się na średnich i procentach, nie posługując się bardziej zaawansowanymi metodami statystycznymi (wyjątek stanowi główne osiągnięcie naukowe);
- w większości badania zostały przeprowadzone w większych grupach osób, szczególnie w ostatnich latach (Habilitantka zdaje sobie sprawę z tego, że nie może uogólniać wyników na całą populację);
- w publikacjach teoretycznych Habilitantka wykazuje się dużą erudycją i zdolnością wyjaśniania zjawisk w sposób zrozumiały i logiczny;
- Habilitantka korzysta ze źródeł zagranicznych;
- dr Anna Karłyk-Ćwik podejmuje się prowadzenia wielu badań, co wiąże się z pracowitością (ogranicza to jej czas na przygotowanie większej liczby publikacji naukowych).

Sumaryczny impact factor według listy Journal Citation Reports (JCR) zgodnie z rokiem opublikowania wyniósł 0, liczba cytowań według Publish or Perish 25, Indeks Hirscha według Publish or Perish 3. Wskaźniki te są niskie, aczkolwiek częste dla początkujących samodzielnych pracowników naukowych.

4. Ocena działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej

Pani dr Anna Karłyk-Ćwik kierowała 5 krajowymi projektami badawczymi, w których musiała wykazać się nie tylko wysokim poziomem wiedzy ale także kompetencjami społecznymi niezbędnymi w zarządzaniu członkami zespołu, co ważne jest we wspieraniu młodszych pracowników nauki:

1. „Kompetencje zawodowe pedagogów specjalnych w pracy z nieletnimi niedostosowanymi społecznie”; 2007–2009; Dolnośląska Szkoła Wyższa; nr projektu: DSW/DZWNP/51/X/2009; grant przyznany w trybie konkursowym w ramach środków z MNiSW na działalność statutową Wydziału Nauk Pedagogicznych;
2. „Nauczyciele wobec przemocy w środowisku szkolnym – postawy i kompetencje”; 2007–2010; Dolnośląska Szkoła Wyższa; nr projektu: DSW/DZWNP/51/X/2010; grant przyznany w trybie konkursowym w ramach środków z MNiSW na działalność statutową Wydziału Nauk Pedagogicznych;
3. „Poglądy studentów na wychowanie i resocjalizację, jako rezultat ich kształcenia – analiza porównawcza studentów pedagogiki resocjalizacyjnej i kierunków

niepedagogicznych”; 2012–2014; Dolnośląska Szkoła Wyższa; nr projektu: DSW/DZWNP/51/X/2012; grant przyznany w trybie konkursowym w ramach środków z MNiSW na działalność statutową Wydziału Nauk Pedagogicznych;

4. „Style humoru wychowawców i wychowanków a klimat społeczny placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich”; 2015–2016; Dolnośląska Szkoła Wyższa; nr projektu: 02/WGW/2015; grant badawczy przyznany w trybie konkursowym w ramach środków z MNiSW na utrzymanie potencjału badawczego Wydziału Nauk Pedagogicznych w 2015 roku;
5. „Style humoru wychowanków i wychowawców a klimat społeczny placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich (kontynuacja)”; 2016–2017; Dolnośląska Szkoła Wyższa; nr projektu: 01/WGW/2016; grant badawczy przyznany w trybie konkursowym w ramach środków z MNiSW na utrzymanie potencjału badawczego Wydziału Nauk Pedagogicznych w 2016 roku; charakter udziału w projekcie – kierownik projektu.

Poza tym uczestniczy jako członek zespołu badawczego w projekcie „Młodzież wobec współczesnych zagrożeń w życiu społecznym” w Zespole Edukacji dla Bezpieczeństwa działający przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

Aplikowała trzykrotnie do konkursów na granty badawcze ściśle powiązane z jej zainteresowaniami naukowymi dotyczącymi funkcjonowania młodzieży i pedagogów resocjalizacyjnych. Jeden z wniosków jest na etapie oceniania, a dwa pierwsze nie zostały zgłoszone do finansowania. Pomimo tego warto podkreślić, że podjęła ona takie starania. Kolejne oceny zgłaszanych przez nią projektów są coraz wyższe, dzięki czemu można zakładać, że w przyszłości uzyska ona dofinansowanie.

Habilitantka przystąpiła do następujących konkursów na granty badawcze:

1. „Sposoby reagowania wychowawczego na zachowania problemowe nieletnich na tle wybranych cech osobowości pedagogów resocjalizacyjnych”, 2012; konkurs „SONATA 4”, Narodowe Centrum Nauki (NCN).
2. „Charakterystyka humoru i jego wpływ na proces radzenia sobie pedagogów resocjalizacyjnych ze stresem zawodowym z perspektywy etnografii organizacji”, 2015; konkurs „ROZWÓJ 2.b”, Narodowy Program Rozwoju Humanistyki (NPRH), Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
3. „Dolnośląska Akademia Dzieci i Młodzieży”, 2018; konkurs PO WER „POWR.03.01.00-IP.08-00-UMO/17”, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR).

Dr Anna Karłyk-Ćwik uczestniczyła w 15 konferencjach o zasięgu krajowym oraz 19 międzynarodowych konferencjach naukowych, z których cztery odbyły się za granicą: na Ukrainie, na Słowacji i w Czechach. Pozostałe były organizowane w Polsce. Warto przy tym podkreślić, że Habilitantka wygłaszała referaty na konferencjach zgodne z jej głównymi zainteresowaniami naukowymi w różnych ośrodkach akademickich w całym kraju: Tarnowie, Gdańsku, Toruniu, Lublinie, Olsztynie itd., a nie ograniczała się tylko do tych położonych blisko miejsca zamieszkania i pracy. Pełniła rolę koordynatora lub członka Komitetu Naukowego w 6 konferencji naukowych.

Poza tym uczestniczyła ona w 3 programach i 2 projektach: „Polityka socjalna w Unii Europejskiej realizowana przez organy samorządowe w Holandii ze szczególnym uwzględnieniem problemów uzależnień od narkotyków i alkoholu oraz zapobiegania i leczenia HIV/AIDS”, realizowany i finansowany przez Wydział Zdrowia Urzędu Miejskiego Wrocławia we współpracy z Instytutem Europy w Bocholt, firmą Nordisk oraz Europaische Staatsburger Akademie (ESTA) w Holandii. Projekt pt. „Polityka socjalna w Unii Europejskiej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień od narkotyków na przykładzie Stowarzyszenia Parnassia w Królestwie Niderlandów ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w szkołach”; „Wrocławska Sieć Szkół Promujących Zdrowie”, organ finansujący: Wydział Zdrowia Urzędu Miejskiego Wrocławia. Nazwa projektu „Agresja i przemoc w szkole”; „Dar Pokoleń – PajdArt” realizowany przez Towarzystwo Kultury Czynnej, organ finansujący: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego; „Profilaktyka i terapia uzależnień w Polsce i w Niemczech”; „Podnoszenie kompetencji zawodowych nauczycieli szkół i przedszkoli oraz pracowników świetlic środowiskowych na terenie Gminy Radków”; „Resocjalizacja instytucjonalna nieletnich – stan obecny i perspektywy rozwoju”, w których zdobyła nową wiedzę i rozwinęła swoje kompetencje niezbędne w samodzielnej pracy naukowej, a zwłaszcza umiejętność współpracy z naukowcami z innych ośrodków naukowych i interesariuszami zewnętrznymi ze środowiska lokalnego.

Dr Anna Karłyk-Ćwik nie brała udziału w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism, aczkolwiek kilkanaście razy recenzowała publikacje naukowe m.in. w Półroczniku Edukacja Humanistyczna. Opracowała koncepcję i program szkoleniowy dla wychowawców dla Zakładu Poprawczego w Sadowicach, wykonała 13 ekspertyz dla MOW-ów, 2 raporty z badań na szkół gimnazjalnych oraz 11 raportów dla ZP i SchN.

Jest członkiem Zespołu Edukacji dla Bezpieczeństwa przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN oraz Zespołu Pedagogiki Resocjalizacyjnej przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, a także członkiem (lub była): Polskiego Towarzystwa

Psychologicznego, Polskiego Towarzystwa Pedagogów Specjalnych, International Association of Special Education, International Society for Humor Studies (ISHS).

Pełni/ła funkcję członka w Uczelnianych i Wydziałowych Komisjach i Zespołach w Dolnośląskiej Szkole Wyższej: Zespołu ds. promocji kierunku Pedagogika Specjalna, Wydziałowej Komisji Stypendialnej ds. stypendiów socjalnych, Zespołu ds. współpracy i wspomagania działań Centrum Rekrutacyjnego DSW, ds. kierunku Pedagogika Specjalna (od 2016 r.), Wydziałowej Komisji Wyborczej, Wydziałowej Komisji ds. Regulaminów obowiązujących na Wydziale Nauk Pedagogicznych, Uczelnianej Komisji Stypendialnej ds. doktorantów, Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej ds. doktorantów oraz Rady Programowej kierunku Pedagogika Specjalna. Ponadto pełni funkcję promotora specjalności Pedagogika Resocjalizacyjna, a także jest tutorem, recenzentem i promotorem prac dyplomowych. Prowadzi różnorodne przedmioty, które oscylują wokół jej zainteresowań naukowych odzwierciedlonych w publikacjach naukowych. Jej aktywność na niwie naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej została kilkakrotnie doceniona przez Prezydenta i Rektora DSW we Wrocławiu.

Habilitantka odbyła staż naukowy w ramach stypendium naukowego – Program LLP-Erasmus „Teaching Staff Mobility”, Republika Czeska, Hradec Kralove, Uniwersytet w Hradec Kralove w 2008 roku oraz dwukrotnie była promotorem pomocniczym, z czego jednej z osób nadano już stopień doktora.

Na uwagę zasługuje popularyzatorska działalność Habilitantki. Podejmowała ona współpracę z różnymi podmiotami, a m.in.: prowadziła szkolenia i wykłady dla pedagogów, współorganizowała konferencje tematyczne oraz udzielała wsparcia merytorycznego różnym placówkom podczas podejmowanych przez nich licznych inicjatyw.

Analiza dokumentacji umożliwia mi stwierdzenie, że dr Anna Karłyk-Ćwik jest bardzo aktywnym pracownikiem naukowym, podejmującym wiele przedsięwzięć nie tylko we własnym środowisku akademickim, ale z innymi naukowcami w całej Polsce. Posiada ona duży potencjał, który może rozwijać samodzielnie kreując własną ścieżkę kariery zawodowej.

Konkluzja

W moim przekonaniu przedstawione mi do recenzji dokumenty potwierdzają, że dr Anna Karłyk-Ćwik wnosi nową wiedzę do pedagogiki. Propaguje ideę wspierania młodych ludzi w rozwoju poprzez wzmacnianie ich zasobów (adaptacyjnych stylów humoru), ale także ich wychowawców, którzy stale pozostają z nimi w bezpośredniej relacji, wspólnie kreując klimat

instytucji resocjalizacyjnych. Oznacza to, że Habilitantka bazuje na znanych koncepcjach, na których opiera własne założenia, czego pokłosiem jest jej dorobek naukowy stanowiący istotny wkład w rozwój współczesnej myśli pedagogicznej. Pokłosiem jej poszukiwań naukowych jest główne osiągnięcie naukowe w postaci monografii, która stanowi uwieńczenie wcześniej podejmowanych badań naukowych. Pozytywnie oceniam jej dorobek naukowy ale także dydaktyczno-organizacyjny i popularyzatorski. Na tej podstawie oświadczam, że dr Anna Karłyk-Ćwik spełnia ustawowe wymagania określone w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn. Dz. U. 2017, poz. 1789 z późn. zm.), znowelizowanej w 2014 roku, do nadania jej stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dziedzinie pedagogiki. Popieram nadanie dr Annie Karłyk-Ćwik stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Dr hab. Agnieszka Szewko-Leleut, prof. nadzw.